

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2025-01-07

Närvarande: Justitieråden Svante O. Johansson, Johan Danelius och Linda Haggren

Internationell verkställighet i brottmål

Enligt en lagrådsremiss den 12 december 2024 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag (2025:000) om internationell verkställighet i brottmål,
2. lag om ändring i rättegångsbalken,
3. lag om ändring i brottsbalken,
4. lag om ändring i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt,

5. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,
6. lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål,
7. lag om ändring i lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,
8. lag om ändring i lagen (2005:500) om erkännande och verkställighet av frysningsbeslut i vissa fall,
9. lag om ändring i lagen (2006:615) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone,
10. lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen,
11. lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete,
12. lag om ändring i lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kansliråden Caroline Nisell och Elin Sehlström.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om internationell verkställighet i brottmål

1 kap. 4 §

I paragrafen definieras ett antal uttryck som används i lagen. Definitionerna i punkterna 5 samt 6 a och b innehåller hänvisningar till vissa avgöranden som har meddelats av en domstol i en annan stat. I andra stycket finns en bestämmelse som syftar till att likställa vissa beslut som har meddelats av en myndighet med sådana avgöranden.

Förståelsen av stycket kan enligt Lagrådet underlättas om bestämmelsen formuleras om och ges följande lydelse.

Med avgöranden som har meddelats av en domstol i en annan stat enligt första stycket 5 och 6 a och b ska likställas avgöranden som i den staten meddelats av en myndighet efter ett straffrättsligt förfarande, i den utsträckning det har avtalats i en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige. Detsamma gäller sådana avgöranden som har meddelats efter ett förfarande som i den internationella överenskommelsen likställs med ett straffrättsligt förfarande.

2 kap. 5 §

I paragrafen finns bestämmelser som reglerar när Kriminalvården ska fråga den dömde om hans eller hennes inställning till att verkställigheten överförs till den andra staten. I första stycket andra meningen sägs att den dömde i dessa situationer ska upplysas om innebörden av att ett samtycke lämnas. Av författningskommentaren framgår att anledningen till denna bestämmelse är att ett samtycke dels innebär ett avstående från skyddet som följer av den s.k. specialitetsprincipen (se 11 § första stycket), dels att beslutet om att sända över domen inte kan överklagas (se 7 kap. 4 § andra stycket).

I paragrafens andra stycke regleras situationen när den dömde befinner sig i den andra staten och samtycke till överförande av verkställigheten inte krävs enligt 2 §. Då ska Kriminalvården i stället om möjligt tillfråga den dömde om hans eller hennes inställning till att

verkställigheten överförs. Någon motsvarighet till första styckets andra mening om att den dömde ska upplysas om innebörden av att ett samtycke lämnas finns inte i andra stycket.

Lagrådet vill väcka frågan varför inte den dömde även i denna situation bör informeras om innebörden av att ett samtycke lämnas. Den situation som regleras i detta stycke förutsätter visserligen att den dömde befinner sig i den andra staten och specialitetsprincipen är bara tillämplig om den dömde befinner sig i Sverige. Ett lämnat samtycke har således inte någon betydelse i det avseendet. Däremot torde bestämmelsen om att Kriminalvårdens beslut om att domen ska sändas över till den andra staten inte får överklagas om den dömde har samtyckt till att domen sänds över, vara tillämplig även i den situationen när den dömde befinner sig i den andra staten. Det kan därför, enligt Lagrådet, ifrågasättas varför den dömde inte ska informeras om betydelsen av ett samtycke även i den situationen.

Enligt Lagrådet bör därför sista meningen i första stycket i stället placeras i ett nytt tredje stycke för att på så sätt bli tillämplig för båda situationerna.

2 kap. 12 §

Paragrafen innehåller i två stycken regler om tillstånd till undantag från den s.k. specialitetsprincipen och förfaranderegler för prövning av den frågan. Regeringen lämnar tillstånd till undantag under förutsättning att den dömde kunnat utlämnas för brottet enligt lagen om utlämning för brott, eller om hinder mot det endast funnits på grund av straffets längd. Högsta domstolen ska pröva en sådan framställning om den dömde inte har samtyckt till frågan.

I paragrafen förekommer viss överlappande reglering med utlämningslagen. För att undvika sådan reglering och för att hålla isär

de materiella reglerna för tillstånd och förfarandereglerna föreslår Lagrådet att paragrafen formuleras om och ges följande lydelse.

Regeringen ger tillstånd till en annan stat att i fall som avses i 11 § åtala, döma eller på annat sätt beröva den dömda friheten för något annat brott som begåtts före överförandet än det brott för vilket han eller hon överförts. Tillstånd får endast lämnas om den dömda kunnat utlämnas för brottet enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott, eller om hinder mot det endast funnits på grund av straffets längd.

För handläggningen av den andra statens framställning gäller i tillämpliga delar 14–18 §§ lagen om utlämning för brott. Regeringen får inte lämna tillstånd om Högsta domstolen anser att det finns hinder.

3 kap. 1 §

I paragrafen redogörs för de villkor som ska vara uppfyllda för att en utländsk dom på frihetsberövande påföljd ska få verkställas i Sverige. Enligt punkten 1 b krävs att den dömda är svensk medborgare eller bosatt i Sverige. Enligt författningskommentaren anges att det måste vara fråga om en "laglig bosättning i Sverige" för att den ska kunna tillgodoräknas den dömda vid bedömningen av hans eller hennes anknytning hit. Samtidigt anges det i kommentaren till 2 kap. 1 § (till vilken den nu aktuella kommentaren hänvisar till) att det ska göras en helhetsbedömning utifrån faktorer som folkbokföring, uppehållstillstånd, bostad, anställning och familjeförhållanden.

Lagrådet ställer sig tveksamt till användandet av begreppet "laglig bosättning" i kommentaren. Eftersom det samtidigt ska göras en helhetsbedömning av samtliga förhållanden vid bedömningen av om den dömda är bosatt i Sverige framstår det som svårförståeligt vad kravet på att det ska vara fråga om en laglig bosättning innebär och begreppet har inte heller stöd i lagtexten. Formuleringen i författningskommentaren bör därför övervägas ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

3 kap. 6 §

Andra och tredje styckena innehåller bestämmelser om vad en framställning om verkställighet i Sverige av en utländsk dom på frihetsberövande påföljd bör innehålla.

Enligt vad som har upplysts vid föredragningen är tanken att det ska finnas en viss flexibilitet när det gäller vilka krav som i det enskilda fallet ska ställas på en sådan framställning. I den föreslagna lagtexten kommer detta till uttryck genom att det anges vad framställningen "bör" innehålla. Ordalydelsen ger närmast intrycket av att bestämmelserna är fakultativa.

Lagrådet ställer sig tveksamt till denna konstruktion och anser att det i det fortsatta lagstiftningsärendet bör övervägas att i stället ange vad ansökan "ska" innehålla. Med hänsyn till bestämmelserna i 8 § om under vilka förutsättningar Kriminalvården får avslå en framställning med hänvisning till brister i ansökan, torde detta knappast leda till några oönskade konsekvenser. Ett annat alternativ är att låta bestämmelserna i andra och tredje styckena utgå och i stället på lämpligt ställe i författningskommentaren ange vilka uppgifter och handlingar som det normalt finns anledning att kräva för att en framställning ska kunna läggas till grund för en prövning.

5 kap. 3 §

Det som sagts i anslutning till 3 kap. 6 § gör sig gällande på motsvarande sätt i fråga om denna paragraf.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.